

Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE MAART 2025 NO. 3

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

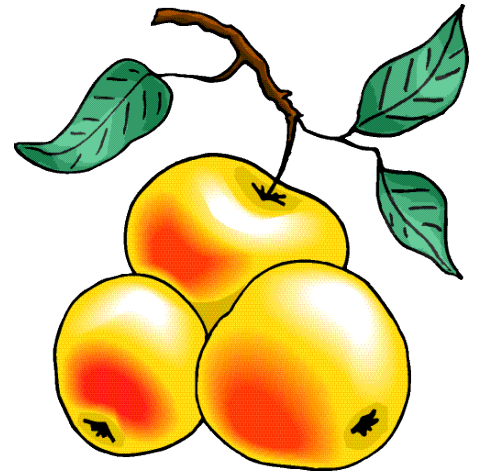
“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leefomg.
te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: [Ton Schiltmans](#)

Lingehoven

Recent ben ik samen met Bert van Setten en Arjan Barnard op bezoek geweest bij de projectleider van het plan Lingehoven. Arjan, Voorzitter van de Stichting Fabrieksschoorstenen, was op uitnodiging van Bert

meegegaan, want het gesprek ging voornamelijk ook over de fabrieksschoorsteen op het Oostendorpsterrein, wat een historisch overblijfsel is van de ooit daar gevestigde was en strijkinrichting, genaamd De Linge. Die schoorsteen moet ons inziens voor Tiel behouden blijven en daar willen wij maximaal aan bijdragen. Daarom had Bert dan ook Arjan ingeschakeld, de expert op het gebied van dergelijke schoorstenen. Nu is de gemeente ook wel van plan om de schoorsteen in het nieuwbouwplan te handhaven en recentelijk heeft zij daar zelfs ook herstelwerk aan verricht, maar in zo'n planontwikkeling wordt veel overhoop gehaald, veranderd, toegevoegd en geschrapt, waarbij het financiële plaatje ook moet kloppen. Het is dus belangrijk om de historische waarde van een dergelijk object op juiste en volledige manier vast te stellen in de zogenaamde Redengevende Omschrijving, zodat er niet lichtvaardig geschrapt wordt. Daarom heeft Arjan het een en ander onderzocht, waarbij het niet alleen om de Tielse schoorsteen op zich zelf ging, maar tevens in relatie met het aantal soortgelijke schoorstenen die er nog in Nederland behouden zijn. Maar wat zijn de bijzonderheden van onze schoorsteen in het kort? Welnu, de schoorsteen van Tielse Stoom, Wasch-

en Strijkinrichting “ De Linge” aan de Voor de Kijkuit te Tiel is gebouwd door het Limburgse schoorsteenbouwbedrijf Canoy-Herfkens uit Venlo, die daar de in hun eigen steenfabriek gefabriceerde radiaalvormige stenen voor gebruikte. In de bewaard gebleven catalogi met hun werken staat vermeld dat deze schoorsteen tussen 1917 en 1920 gebouwd is, waarmee het een van de oudste van ons land blijkt te zijn. En dus aan het begin van de uit Engeland overgewaaid industriële revolutie stond, die immers op stoomkracht was gestoeld. Wat de schoorsteen bijzonder maakt, is de met gele stenen ingemetselde datum 1918, waarmee het de op een na de oudste met jaartal van Nederland is. Helemaal compleet is hij niet meer, want de originele kop is verdwenen. De Stichting adviseert de schoorsteen te beschermen en zo mogelijk compleet te maken met een originele kop.

Maar behalve dit onderwerp, kwamen ook de contouren van het nieuwbouwplan in beeld en ter sprake. Feitelijk is het een heel bijzonder plan, dat uitgevoerd wordt op de oorspronkelijke bodem van de Linge, in een gebied dat vol zit met bestaande historische componenten. De bedoeling van het plan is om die componenten een rol te laten spelen in en om de nieuwbouw. Daarbij gaat het behalve om de schoorsteen en zo mogelijk ook het JEKA tinwerk fabriekje, om de reeds monumentenstatus genietende Thomas van Aquinoschool, de school aan de Voor de Kijkuit, als ook het voormalige slachthuis en het Katholieke kerkhof. Tevens wordt gedacht aan behoud van het kantoorgebouw van Oostendorp, dat nog onderdeel was van de wasserij. En niet te vergeten Het Vissersstraatje, dat in ieder geval behouden blijft, maar waarschijnlijk wel vernieuwing zal ondergaan. Maar wat de projectmakers ook nog willen zijn de verhalen van het gebied, van mensen die er werkten en leefden. Daar kregen wij huiswerk over mee, om die verhalen boven water te halen en te schrijven. En dat gaan we dan toch zeker ook doen.

Ton

Mc Weed in het Waardevol Landschap

Zoals inmiddels wel alom bekend, heeft de gemeente Tiel het voornemen om het viertal weedshops, dat de binnenstad telt, naar het buitengebied te verplaatsen. Er is daar een mooi plaatsje voor gevonden in en aan de rand van het waardevolle agrarisch landschap van de Dode Linge, oftewel de Veluwe.

Wat kenmerkt dat landschap eigenlijk? In de eerste plaats de aanwezigheid van de Dode Linge natuurlijk, dat nu zo smalle riviertje, dat in historische tijden gewoonweg de Linge was en al het water van de Waal naar de Merwede liet stro

men. En in die Linge daar werd ooit de verspoelde, maar nog altijd zichtbare Nye Damme gelegd, waarvan het niet duidelijk is om wat voor reden dat gebeurde. Die dam leek het Lingewater te hebben opgestuwd, tot het over de dam heen stroomde en deze tenslotte doorbrak. Voor die doorbraak moet het voorliggende terrein door die opstuwing geïnundeerd zijn geweest. Een welbewuste daad, maar met welke reden? Een theorie zou kunnen zijn dat het te maken heeft gehad met de voortdurende twisten om het bezit van Tiel, tussen de graven van Gelre en de hertogen van Brabant, of met de latere twisten binnen de familie van de Gelderse Hertogen. Het landschap vertelt hier dus een geheimzinnig verhaal.

Vroeger lag er op de plaats waar nu de Rivierenlandlaan loopt, een landweggetje tussen de akkers, waarmee je van de oeroude Staartsestraat naar de Groenedijk kon gaan. De Groenedijk, de naam zegt het al, was ooit een prachtig wegje door groene velden, dat vanaf de Sportparklaan met een mooie boog in de richting van het Zoelspad liep, deze kruiste en uitkwam op de Lingeweg aan het eind van de Burgemeester Meslaan. Maar dat is niet meer, want de A15 en de Betuwespoorlijn hebben de Groenedijk verwoestend in drieën gehakt. Toch bleef het mooiste deel gespaard, want wie er oog voor heeft ziet hier de eenheid die de akkers op de glooiende Lingeuiterwaarden vormen met de rivier, de molen en de Zoelse kerk. Is het niet het mooiste stukje dat er in onze gemeente te zien is? Nu, omdat het deels in de gemeente Buren ligt, valt daar over te redetwisten. Maar dat we als gemeenten, zowel Buren als Tiel, zuinig moeten zijn op dit landschap, staat toch buiten kijf, zou je menen. Dus waarom dan de Mc Weed daar geplaatst? Weliswaar aan de rand van het gebied, maar toch als een ongewenste blikvanger en weer zo'n object dat het landschap sluipenderwijs versnipperd, waardoor er afbreuk wordt gedaan aan de omvang van de agrarische percelen, deze minder rendabel worden en dus al snel in aanmerking komen om er weer andere minder gewenste bestemmingen aan te geven, die samen zijn te vatten in de term landschapsverromming. Want was het niet eerder, tientallen jaren geleden dan wel, een plan om daar een vestiging van Hitachi te bouwen? Hoogwaardige werkgelegenheid was het devies, maar het bleek een distributiehuis te moeten worden, waar veel weerstand van bevolking en raadsoppositie uit voortkwam. Dat duurde Hitachi te lang en zij verdween gelukkig met haar plan naar elders.

Maar toen was er een benzinestation dat op een ongewenste plaats in de binnenstad stond en liever moest verhuizen. Op de Veluwe, aan de rand van het landschap, was er wel een plaatsje voor te vinden, mits, en middels een groene haag, in het landschap opgaand. Daartegen is Waardevol Tiel toen in het geweer gekomen. Maar ondanks dat wij, wijzend op de waardevolle aspecten van het landschap, met harde cijfers aantoonde dat een station op die plaats geen lokale of regionale functie had en gezien de opkomende elektrificering van het vervoer al evenmin bestaansreden zou

hebben, werden wij toch door de Raad van State in het ongelijk gesteld. Zo werkt dat nu eenmaal bij dat instituut. Maar dat wij gelijk hadden, wordt wel geïllustreerd door het feit dat het station nooit werd gebouwd en hoogstwaarschijnlijk ook nooit zal worden gebouwd. Wat er dan wel zal komen op dat kostbare stuk bouwgrond is de vraag.

Wat de weedcentrale betreft is het standpunt van Waardevol Tiel dat wij die liever niet in dit landschap willen hebben, maar geen mogelijkheid zien dat tegen te houden. Daartegenover vinden ook wij dat er aan de overlast in de binnenstad wat gedaan moet worden, maar liefst met andere middelen. Er is mogelijk gunstig effect te verwachten van het recente autoluw maken van de binnenstad. Ook zou er ons inziens een verminderde klandizie kunnen ontstaan door concurrentie uit de regio op het moment dat de legale hennep teelt succesvol wordt. Misschien dus voorlopig de voet op de rem houden, want zo'n Mc Weed kan misschien wel verdwijnen, want de gemeente gaat naar verluidt uit van een sterfhuisbeleid, maar het gebouw verdwijnt dan niet en het terrein wordt niet teruggegeven aan het landschap. En dat is wat wij zeker zouden willen.

Komende vergadering donderdag 20 maart

Aanvang 19.30 uur

Plaats: Kerkstraat 32

Vergaderingen 2025

donderdag 17 april

donderdag 15 mei

donderdag 19 juni

donderdag 17 juli

donderdag 18 september

donderdag 16 oktober

donderdag 20 november

donderdag 18 december

Agenda voor Waardevol Tiel 20 maart 2025

Opening

Notulen 20 februari 2025.

Mededelingen en stukken.

Vaststellen extra agendapunten.

Afspraken en actiepunten.

Wat verder ter tafel komt.

Rondvraag.

Sluiting.